

24.996

ÁRNYÉKVILÁG

VONÁSOK

NÉGY EGYFELVONÁSOS

NÉPMŰVELÉSI PROPAGANDA IRODA

HUNYADI SÁNDOR

EGY KUTYÁÉRT...

Színpadra alkalmazta:
CSAPÓ GYÖRGY

S z e r e p l ő k:

INTÉZŐ

INTÉZŐNÉ

LAJOSKA

ORVOS

GYAKORNOK

MARISKA

(Szin: uradalmi intéző házának ebédlője. A szobából két ajtó nyílik; egyik a konyhába, másik a tornágra. A falon agancsok, fogas, vadászpuska.)

ORVOS Nos lássuk a beteget...

INTÉZŐ Kint van a konyhában...

ORVOS A konyhában?

INTÉZŐNÉ Ott nyüszít szegényke, a tüzhely mellett.

ORVOS (kissé idegesen) Nyüszít?! Mondd csak! Tulajdonképpen ki a beteg?

INTÉZŐNÉ A Lurkó...

ORVOS A kutya?

INTÉZŐ Az...

ORVOS Dehát én...

INTÉZŐ Ne haragudj Jóskám, tudom, ember-doktor vagy, de ha egyszer nincs állatorvos a községben, mit tegyünk?

ORVOS Hát én nem nagyon értek a kutyákhoz.

INTÉZŐNÉ Csak meg kellene vizsgálni szegénykét... Mert csak hallgat, néz, néha nyöszörög egyet...

INTÉZŐ Tudod, úgy volt, hogy jövök haza a határból, s várom, hogy a Lurkó elémszaladjon, ahogy szokta. De csak nem jött... Mi a fene van ezzel a kutyával? Ül a tornácon, bámul felém, de még csak nem is vakkant. Megpiszkálom kicsit a lábammal, nem mozdul. Akkor láttam, hogy nem tud felállni. Mintha letörték volna a derekát.

ORVOS Nem ment rá valami szekér?

INTÉZŐNÉ Nem ment arra semmi. Egész nap ott ült a tornácon, a két hátsó lábát meg úgy vonszolta maga után...

ORVOS No, jól van, megnézem. (Amikor kinyitja az ajtót nyüszítés hallható, aztán kilép a verandára.)

INTÉZŐNÉ Jaj, szegény Lurkó!...

INTÉZŐ Nem evett ez a kutya valamit?

INTÉZŐNÉ Mit evett volna?

INTÉZŐ Mégis csak át kellene hívni Muhajról az állatorvost!
Szóljál csak fiam, a Mariskának. Ugorjon át a Kölkedyért...

ORVOS (be) Először azt hittem, valami szekér ment keresztül szegényen, vagy valami piszok fráter úgy megütötte, hogy megsérült a gerince.

INTÉZŐNÉ Megvizsgálta?

ORVOS Meg. Hüdése van.

INTÉZŐ Hüdése?!

ORVOS Azt hiszem, sclerotikus hüdés...

INTÉZŐ Haj, haj...

ORVOS Hány éves ez a kutya?

INTÉZŐNÉ (szomoruan) Nyolc.

ORVOS Nem is olyan öreg. Emberbe átszámítva körülbelül 50 esztendő. Jó kövér...

INTÉZŐ Jól tartottuk, azt ette, amit mi. Ebédnél, vacsoránál mindig az asztal körül sündörgött, kihizelegte azzal a gesztenyeszin szemével a szánkából a falatot.

ORVOS Hát itt lehet a baj. Tul van táplálva. Ámbár az is lehet, hogy véredény elmeszesedése van.

INTÉZŐ Aztán most hogyan gyógyítsuk?

ORVOS Sehogy. Nem lehet meggyógyítani.

INTÉZŐ Hátha, mégis... Nem sajnálnám a pénzt.

ORVOS Éppenséggel élélhet még egy darabig, de az már neki csak szenvedés lenne. Meg is veszhet, esetleg. Belebolondulhat a kinjába, megharaphatja azt, aki közelmegy hozzá... Egy szóval: ki kell irtani.

INTÉZŐNÉ Kiirtani?!

INTÉZŐ Kiirtani?! Dehát hogyan?

ORVOS Hát csak úgy, hogy: puff...

INTÉZŐNÉ Ne hívjuk át az állatorvost, mégis?...

ORVOS Áthívhatják, de azt hiszem, az sem tud mást mondani.
No, viszontlátásra! Megyek, mert várnak a betegeim...

INTÉZŐ Köszönöm szépen, Jóskám, aztán ne haragudj, de tudod... Ugy odanőtt hozzánk ez a kutya... Nem is kutya ez, hanem családtag.

ORVOS No. Minden jót... Szervusz... Majd szereztek egy másik kutyát és kész... (Kilép)

MARISKA (be) Itt volt a doktor, tekintetes asszony?
INTÉZŐNÉ Itt.
INTÉZŐ Nem láttad?
MARISKA Láttam... Aztán mit mondott?
INTÉZŐ Nem jót (Elindul az ajtó felé, de közben megáll, le-
emeli a falon lógó puskáját.)
MARISKA Tudtam én, mert egész reggel hányt szegény.
INTÉZŐNÉ (kis ijedt kiáltással) Károly!... Hova mész? Károly,
hallod?
INTÉZŐ (a puskával babrál) Sehova...
MARISKA Jaj, ne tessenék azt a szegény állatot bántani! A szeme
is azt kiáltja felénk: segítsetek!
INTÉZŐ Segíteni akarok rajta!
INTÉZŐNÉ Ne most! Hallod, Károly? Kérlek, ne most!
INTÉZŐ (miután betöltötte a puskát kilép)
MARISKA Én nem tudom hallgatni, én kiszaladok ebből a házból!
INTÉZŐ (visszajön, a puskát a fal mellé állítja) Megfordul-
hattok! Én ezt a kutyát nem ölöm meg! Inkább magamat lö-
vöm agyon. A szeme ... Most is rámnéz...
MARISKA Azt várja, hogy segítsünk rajta...
INTÉZŐ Talán méreggel kellene... Sztrichninnel... Majd kérek
a gyógyszerésztől. Azt be lehet adni cukorban, husban,
tejben...
INTÉZŐNÉ Te majd beadod neki?
INTÉZŐ Majd a Mariska...
MARISKA Én aztán nem! Itt született az udvaron, láttam vaksi
kölyöknék. Odatartottam neki az ujjam, bekapta, szopta,
most is érzem a kis tü-fogának a szurását... Én ugyan be
nem adom neki...
INTÉZŐ Majd beadja valaki...
LAJCSI (beront) Édesapám! Megjött a gyakornok bácsi! Hozott
nekem kis sündisznót... Itt van ni! Be helyes... helyes
kis sündisznó.
INTÉZŐ Jól van fiam...
INTÉZŐNÉ Eredj csak, Lajcsikám, moss kezet. Vacsorázunk.
GYAKORNOK Jóestét kívánok, kezétcsókolom, Ilonka néni!
INTÉZŐNÉ Jóestét, Istvánka.

INTÉZŐ Hogy megy a cséplés?

GYAKORNOK Hát menni megy, csak... Dehát miért állnak itt?

Olyan gyászosan... Valami baj van?

INTÉZŐ Beteg a Lurkó.

GYAKORNOK Láttam én már reggel, hogy valami baj van vele...

INTÉZŐ Ki kell irtani.

INTÉZŐNÉ Hüdése van...

GYAKORNOK Akkor meg is vehet...

INTÉZŐ Azért kell kiirtani.

INTÉZŐNÉ Jaj, ne mondd már annyit, hogy kiirtani... Meghasad a szivem, ugy sajnálom szegényt.

GYAKORNOK Ejnye, de oda tetszenek lenni mindnyájan. Hát a csirkét nem tetszenek sajnálni, amit Ilonanéni olyan szép pirosra süt és a szárnya alá dugja a zuzáját, meg a máját?

MARISKA A csirke az más! A kutya majdnem ember... Tudja-e gyakornok ur?

INTÉZŐNÉ No, eredj csak Mariska, aztán teríts meg... (Mariska lassan kimegy)

INTÉZŐ Hát, öcsém, ha olyan nagy vitéz vagy... Ott a fegyver... Érted?

GYAKORNOK Érttem.

INTÉZŐ No, akkor, eridj!

GYAKORNOK Megyek... (El)

INTÉZŐNÉ Ez képes rá!... Ez a fiu megteszi...

INTÉZŐ Meg kell tennie! Jobb lesz szegény Lurkónak... (Lövés dörren kintről, aztán még egy)

INTÉZŐNÉ (felsír)

LAJCSI (kiált) Mi történt édesapám? Ki lőtt?

INTÉZŐ Senki... Egy...

(Kis szünet)

GYAKORNOK (be) Elment a Lurkó, a kutyaparadicsomba...

(Szünet)

INTÉZŐ Először elhibáztad?

GYAKORNOK Nem én, miből tetszik gondolni?

INTÉZŐ Mert rádúpláztál!

GYAKORNOK Ja, csak azért csináltam, hogy kilőjem a másik go-
lyót is... Minek babrálni vele, nem igaz?

INTÉZŐ Igaz... No, add közelebb a poharadat, igyál egy kis
bort.

GYAKORNOK Egészségedre, Károly bátyám! (Koccintanak) Hát Ilon-
ka-néni nem iszik?

INTÉZŐNÉ (sirósan) Én nem... De maga csak ne zavartassa magát!

LAJCSI Hol a Lurkó? Hová ment a Lurkó? (Sirással küzd, aztán
félzokog)

INTÉZŐ Ne sirj, fiam.

GYAKORNOK Vajszivü gyerek ez a Lajcsi!

INTÉZŐ Az... az.

GYAKORNOK (erőltetett vidámsággal) No, Lajcsi. Jössz egyet
lovagolni? Én leszek a paripa... Nyihaha...

LAJCSI (zokog)

INTÉZŐNÉ Hagyja most a gyereket...

GYAKORNOK (szünet, majd a pohárba bort töltenek) Jobb az ilyet
kiirtani... Neki is jobb. Nem igaz?

INTÉZŐ Igaz... persze, hogy igaz.

GYAKORNOK Ej, Ilonka-néném, végtére is csak kutya volt...

INTÉZŐNÉ (szipogva) Csak kutya...

GYAKORNOK (tettetett vidámsággal) No, Lajcsi! Tudsz-e még
kézenállni?

LAJCSI (sirósan) Nem tudok semmit...

GYAKORNOK Mutasd csak az izmaidat...

LAJCSI Ne nyuljon hozzám!

GYAKORNOK Mi ütött beléd, te gyerek?! És magukba... már meg-
bocsássanak, Ilona-néném?

INTÉZŐNÉ Egyék már... Kihül az étel...

GYAKORNOK Köszönöm szépen. Nekem elég volt.
(Kis szünet)

INTÉZŐ Nekem is... Nem izlik az étel...

GYAKORNOK Dehát... Mit követtem el, végtére is? Miért néznek
ugy maguk elé? Miért nem mondják meg, mi van? Károly bá-
tyám?... Egy rühes kutyaért...

INTÉZŐ Mondd: nincs neked valami dolgod még ma estére?

GYAKORNOK Nekem? Nincs... Minden munkát elvégeztem.

INTÉZŐ De talán... Mégis akad valami...

GYAKORNOK (megérti és bizonytalanul) Éppenséggel... Ha úgy
gondolják... akadhat...

INTÉZŐ Ugy gondoljuk.

(Hosszu szünet)

GYAKORNOK (zavartan feláll) Kezétcsókolom, Ilonka néni. Jó-
éjszakát mindenkinek. Lefekszem.

INTÉZŐ Várj csak... Egy tanácsot adnék fiam. Már forgatom egy
idő óta a fejemben. Az ajtósi gazdaságba helyettes gya-
kornokot keresnek. A jövedelem majdnem annyi, mint miná-
lunk... Máskülönben én ajánlanálak.

(Szünet)

INTÉZŐ Elfogadod?

GYAKORNOK Hát...

INTÉZŐ Fogadd el! Csak azt mondhatom.

(Gyakornok kilép. Egy ideig csak Lajcsi szipogása hal-
latszik, aztán az Intézóné magához huzza, nagyot sóhajt,
és a függöny lassan leereszkedik.)

RENDEZŐI - UTÓSZÓ

Az egyszerű rövid kis életkép aligha szorul magyarázatra. Talán inkább ajánlásra érdemes: ideális gyakorló darab kezdőknek, ismerős világ, ismerős figurák, kurta, de világos arcélű szerepek, egyszerű áttekinthető szituációk jellemzik. A tapasztalatlan színjátszók ebben az etüdben elsajátíthatják a legfontosabbat; hogy mesterkéletlenül külsőséges eszközök nélkül irányítsák a közönség rokon- és ellenszenvét, hogy hiteles egyéni lélekrajzzal elevenítsék meg az általános társadalmi típusokat. Ez utóbbi ugyanis a kis dráma sikerének kulcsa. Ne áruljuk el előre a poént, ne ábrázoljuk eleve ellenszenvesnek az intező családjának vajszivűségét, elvégre a hűséges társ elvesztésén érzett fájdalom emberséges érzés. De amikor a végrehajtást az intező átruházza a gyakornokra, akkor már egyértelműen gyávasága bujik elő, amikor pedig nem viselvé el a "tettes" látását, elbocsájtja állásából: egy egész társadalmi osztály aljasságának hordozójává válik.

A szerkesztő